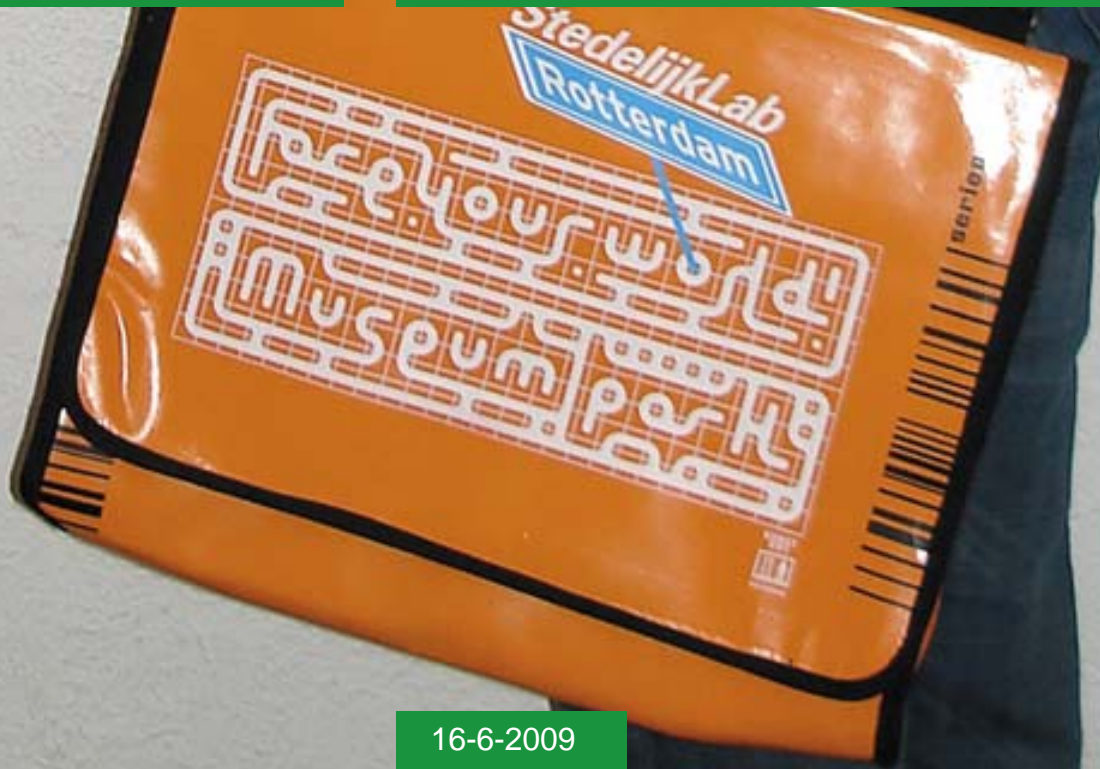

Aftrap
presentatie
startnotitie

Stedelijk Protocol Kunstenaars- participatie

- **Doel: opstellen engagementsregels voor kunstenaarsparticipatie**
- **Startnotitie: ‘De noodzaak van een enthousiast artistiek leiderschap in de formatie en activatie van creatieve coalities in Nederland: de Rotterdam Code’**

Drie onderdelen:

- **Schets van achtergrond en ambitie van creatieve coalities en de rol van artistieke discipline**
- **Tips voor de praktische implementatie van creatieve coalities (waar, wie, wat, wanneer, hoe)**
 - Code van Rotterdam
- **Best practices**
 - Jeanne van Heeswijk, Crimson, Jonas Staal

Beleidskader:

- **Stedelijk Protocol Bewonersparticipatie (Rotterdam)**
- **Uitbreiden naar kunstenaarsparticipatie**
- **Twee fasen**
 - Inventarisatie en analyse van kunstenaarsparticipatie
 - Sectorbrede consultatie en dialoog
- **Afstemmen van verwachtingspatronen**
 - Bewoners, ondernemers, overheden, kunstenaars
- **Opstellen breed geaccepteerde minimumnormen voor kunstenaarsparticipatie**

Gesprekpartners:

- Twee kunstcentra: TENT. (CBK), Witte de With
- Twee beleidsorganen: Dienst Kunst en Cultuur, OBR
- Twee beroepsorganisaties: Kunstenaars & Co, Fonds BKVB
- Twee broedplaatsen: Schiecentrale, WORM
- Twee deelgemeenten: Crooswijk, Delfshaven
- Twee kunstenaars: Jeanne van Heeswijk, Jonas Staal
- Twee corporaties: WBR, Vestia
- Twee ontwikkelaars: Proper-Stok, BAM

Belangrijk:

- **Geen voorschrift van actie**
- **Handreiking en inspirerend kader bieden**
- **Kunstenaar is aan zet**

Antwoord bieden op:

- **Verouderde antagonistische visie op de samenleving**
- **Abstracte partijen – burger, overheid, markt**
- **Eigen belangen bevredigen over de rug van de ander**
- **Interpassieve sociale verhouding**

Komen tot:

- Ruimte voor een vruchtbaar samenwerkingsklimaat
- Interactie tussen actoren (burger, overheid en markt)
- Benutten wederzijdse kennis, capaciteiten en verlangens

Rotterdam als context:

- **Verdeeldheid en wantrouwen onder bevolking sinds 2002 (Pim Fortuyn)**
- **Teken van hoop en herstel in 2006**
 - Regenboogcoalitie
 - Weigering bestuursdeelname Leefbaar Rotterdam
 - Doorzetten onder nieuwe, allochtone Burgemeester
- **Een stad die durft**
 - Als je meedoet, heb je recht om te krijgen
 - Gezagsdrager, partner, verleider

Artistieke kijk op stedelijk gebeuren:

- **Stad als uitgebreid vlechtwerk van krachten en actoren;**
- **Op zoek naar synergie en maximaal rendement;**
- **Onderscheiden dynamische werkingsniveau's;**
- **Verschillende expertises, capaciteiten of belangen;**
- **Spontaan en gezamenlijk streven naar democratische win-win.**

Resultaat:

- **Uiteenvallen van onwerkbaar abstracties**
 - 'De' staat, 'de' markt, 'het' volk
- **Samenvallen van krachten en actoren**
 - Lokale en tijdelijke kortsluitingen
- **Gevoel van eenheid en betrokkenheid**
 - Straat, buurt, wijk, stad, regio, ...

Rol van artistieke discipline:

▪ **Formeren van creatieve coalities**

- Samenbrengen van actoren rond specifieke projecten
- Aftasten van wederzijdse kennis, capaciteiten en verlangens
- Duurzaam verankeren van project in individuele belangen
- Betrokkenheid genereren door afstemmen creatief kapitaal

▪ **Activeren van creatieve coalities**

- Wegwerken van weerstand (historisch wantrouwen, bevoogdende houding)

Voorbeeldfunctie kunst:

- **Traditie in open samenwerking**
 - Galeries, mecenas, consument, ...
 - Open source, co-productie, broedplaatsen, ...
- **Openheid voor nieuwe opportuniteiten**
 - Nieuwe media, context, platform, doelgroepen, opdrachtgevers, ...

Typevoorbeeld:

▪ 'Kunst in de openbare ruimte'

- Komt tot stand in nauwe samenwerking en overleg met overheden, corporaties en ontwikkelaars
- Betreft buurtbewoners op speelse wijze en laat hen op niet-oppositionele manier interacteren

▪ Andere namen

- Relationele kunst, cultureel activisme, kunst in publieke ruimte, ...

Kunstenaars soms zelf het probleem:

- Drang naar autonomie
- Behoefte aan zelfexpressie
- Passie voor opereren in de marge
- Politieke voorkeur

Oplossing (1):

- **Kunstenaar blootstellen aan nieuwe context buiten de veilige muren van het museum/galerie**
 - Publieke ruimte of probleebuurt
 - Urgent maatschappelijk probleem (sociale onrust)
 - Daadkrachtig optreden
 - Concurrentie met semi-artistieke actoren (architecten, ontwerpers, sociaal opbouwwerkers)

Oplossing (2):

- **Kunstenaar uit de kast lokken met voordelen**
 - einde aan marginale maatschappelijke rol voor kunst;
 - einde aan afhankelijke relatie tot kunstconsument;
 - eind aan het kunstmatig leven dankzij subsidiestelsel;
 - nieuw werkterrein en nieuwe potentiële opdrachtgevers;
 - flinke groei in de kunstproductie;
 - grotere invloedradius van de kunstsector;
 - professionalisering van de kunst;
 - ...
 - kunst als zelfstandige, volwassen gesprekspartner.

Belang van protocol:

- **Standaardiseren van het artistieke optreden binnen creatieve coalitievorming;**
 - Verhogen zichtbaarheid
- **Synchroniseren van politieke en artistieke componenten van creatieve coalitie;**
 - Verhogen consistentie
- **Uitsluiten van oneerlijke concurrentie en onduidelijke coördinatie.**

Operationele handvatten (1):

▪ Waar optreden?

- Conflictsituaties en hotspots in (grote) steden

▪ Wie als doelgroep?

- Economisch zwakkere groepen en licht ontvlambare groepen

▪ Wat op het programma?

- Doorbreken achterdocht, sensibilisatie marktpartners, stimuleren overheid, enthousiasmeren van de eigen kunstsector

Operationele handvatten (2):

▪ Wanneer is optreden opportuun?

- Niveau 1: gewillig (coöperatief): doorzetten creatieve coalitie
- Niveau 2: weerbarstig (passief): waakzaamheid
- Niveau 3: weerbarstig (actief): artistieke overreding om controle te behouden
- Niveau 4: aanvallend (fysiek): met artistieke middelen dreiging kanaliseren
- Niveau 5: aanvallend (schade): politioneel optreden

Operationele handvatten (3):

- **Hoe optreden?**
 - 'Code van Rotterdam'

Code van Rotterdam (1):

1. Ga nooit recht op je doel af; gebruik steeds omwegen en metaforen.
2. Legitimeer een interventie steeds in strikt artistieke termen. Benadruk bij belangenconflicten de relatieve autonomie van de kunst als voorwaarde voor haar maatschappelijke productiviteit.
3. Verwerp een oppositionele houding. Antwoord met haalbare, concrete alternatieven die onmiddellijk effect en toetsbare resultaten opleveren.

Code van Rotterdam (2):

4. Charmeer vriend en vijand door de gebruikelijke clichés over kunstenaars te doorbreken. Laat je opmerken met een pragmatische 'rechttoe rechtaan' houding.
5. Kies nooit een duidelijke kant in een maatschappelijke situatie. Doe een beroep op de meerduidigheid van artistieke actie.
6. Zie elke tegenstander als een potentiële belanghebbende, partner of financier. Speel hierbij in op universele thema's zoals duurzaamheid, sociale cohesie en nationale belangen.

Code van Rotterdam (3):

7. Vermijd de perceptie dat je zelf de drijvende kracht bent van je interventie. Schep de indruk dat je slechts inspeelt op bestaande processen.
8. Neem een rol aan die zowel ongebruikelijk is binnen de kunstwereld als in de buitenwereld. Vermijd zo gemakkelijke identificatie en kritiek vanuit beide hoeken.
9. Handel nooit op basis van bepaalde vooropgestelde idealen of heersende ideologieën. Koester in alle omstandigheden een gezonde afstand.

Code van Rotterdam (4):

10. Zoek het niet te ver van huis. Onthoud dat kunst mensenwerk is en blijft.

Best practice (1):

- **Jeanne van Heeswijk, Dwaallicht (2005-2007)**
 - Novelle, autorondleiding, openluchtpodium, bokskamp, computerspel, kinderparade, vrouwenworkshop, ...
- **Delocalisatie 90% bewoners Nieuw Crooswijk**
- **Artistiek leiderschap:**
 - Interventie in probleebuurt ('afreageerfiguur')
 - Open kijk op publieke en private samenwerking
 - Plannen van ontmoetingen

Stedelijk Protocol Kunstenaarsparticipatie

Je laat je niet slopen ★★★★★★

DWAALLICHT

- 10 Aug 13: 20.00-21.00
Big Pete vs Hammerman
- 14 Aug 16: 16.00-17.00
Harry vs Heavyswicht
- 15 Aug 16: 16.00-17.00
Knock Out vs Freddy Linkervuis

Schuttersveld

In samenwerking met Pijn Beldix van Vos Gym Rotterdam

volg www.dwaallicht.nl

17 Aug 16: 16.00-17.00

Best practice (2):

- **Crimson, Welcome in My Backyard! (2001-2007)**
- **Herstructurering van saaie woonbuurt Hoogvliet**
- **Artistiek leiderschap**
 - Vrije R&D in nauwe samenwerking met prominente spelers
 - Duurzame inbedding van herstructureringsbeleid in lokale behoeften
 - Acceptatie van elk exces
 - Mobilisatie van collega ontwerpers, kunstenaars en theoretici

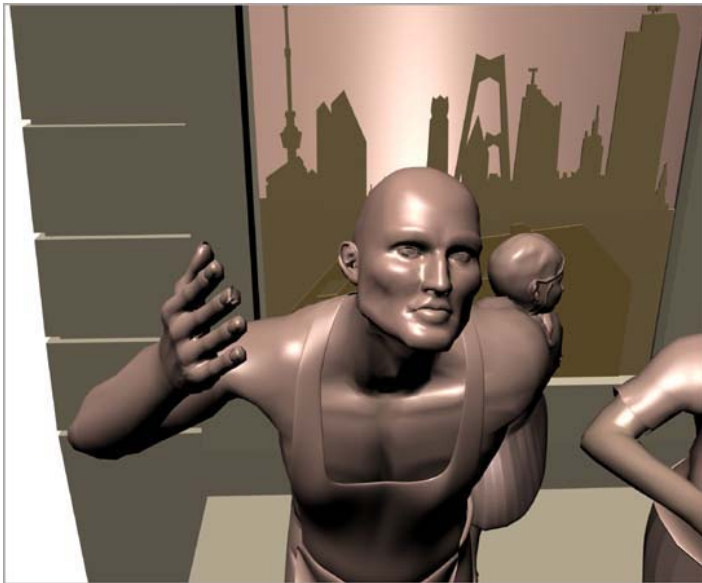
Stedelijk Protocol Kunstenaarsparticipatie

Best practice (3):

- **Jonas Staal, Monument voor de verjaagde Rotterdammer (2008)**
- **Miskenning van autochtone, hardwerkende bevolking**
- **Artistiek leiderschap**
 - Politiek opdrachtgeverschap
 - Sociaal realisme
 - Consensus bouwen doorheen discussie

Stedelijk Protocol Kunstenaarsparticipatie

Aftrap
presentatie

Stedelijk Protocol Kunstenaars- participatie

